

แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2

School Administrative Guideline for Developing the 12 Nation Main Values of Opportunity Expansion School Under the Uttaradit Primary Education Area Office 2

ณัฐพัชร อินทสังข์^{1*}
Nattapach Inthassing^{1*}

Received : 18/6/2019

Revised : 3/7/2019

Accepted : 23/6/2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา พัฒนาแนวทางค่านิยมหลัก 12 ประการ และประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 25 คน และ ครู จำนวน 173 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 198 คน ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้บริหาร จำนวน 4 คน และระยะที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 25 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ จำนวน 25 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 25 คน และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีปัญหาการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และแนวทางการบริหาร สถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการ มี 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ โดยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90
คำสำคัญ: โรงเรียนขยายโอกาส, ค่านิยมหลัก 12 ประการ, แนวทางการบริหารสถานศึกษา

¹ คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

¹ Master of Education, Program Education Administration, Uttaradit Rajabhat University

* Corresponding author. Tel. 09 6665 7549 E-mail: noppain@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to: 1) to study the current problems as a School Administrative for Developing the 12 Nation Main Values: 2) to develop School Administrative Guideline for Developing the 12 Nation Main: 3) reconsider the Appropriateness of School Administrative Guideline for Developing the 12 Nation Main Values. Population divided into 3 sections. Section 1 has 25 School Directors and 173 teachers. Section 2 has a director of the Uttaradit Primary Education Area Office 2, 1 supervisor, 4 School Directors, and 1 Academic Service Officer by purposive sampling. Section 3 has 25 school directors, 25 school academic leaders, 25 school general leaders and 25 school learner activity leaders by purposive sampling. The data collections were conducted by given questionnaire, data analyses, statistic, average, standard deviation and content analyses.

The result of the study were as follow: 1) The current problems as School Administrative for Developing the 12 Nation Main Values were given high score for the operations and were given high score for the problem issues too. 2) School Administrative Guideline for Developing the 12 Nation which contained 3 sectors consists, 1. the learning management sector included 6 guidelines, 2. the learner development activities sector included 7 guidelines, 3. the environment sector included 7 guidelines. 3) The results of the reconsider the appropriateness of School Administrative Guideline for Developing the 12 Nation Main Values the overall level of satisfaction was the highest. The average was 4.90.

Keywords: Opportunity Expansion School, 12 Nation Main Values, School Admirative Guideline

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นับวันยิ่งทวีความวิกฤติ และรากเหง้าของวัฒนธรรม ถูกทำลายจนส่งผลกับความมั่นคงของชาติและชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนความเป็นอยู่ของผู้คน ก็พบว่า ไม่มีความปลอดภัยมากขึ้น ในส่วนพฤติกรรมของผู้คนก็พบว่ามีความเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่เคยยึดถือ ปฏิบัติและมีค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวนั้น หยั่งรากไม่ลึกพอ ทำให้ขาดภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต จนอ่อนแอและอ่อนไหวมากต่อการตกอยู่ในสภาพ การถูกครอบงำทางความคิด และค่านิยมที่สวนทางกับจารีตขนบธรรมเนียมประเพณี (ศูนย์เฝ้าระวังทาง วัฒนธรรม, 2553 : 52-53) หากวัยรุ่นขาดภูมิคุ้มกัน และขาดการดูแลชี้แนะจากผู้ปกครอง และครู ก็อาจทำให้ มีค่านิยม ทศนคติ และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานอันดีงามของสังคม เยาวชนเติบโตขึ้นจนอายุ ย่างเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และ สังคม ทำให้เกิดความสับสนในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงวิจารณญาณในการประพฤติปฏิบัติตน ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคม

การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการ เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลที่ได้กำหนด ค่านิยมหลัก 12 ประการของคนไทยขึ้นมา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้บรรจุเข้าไว้

ในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและวิชาประวัติศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557 : 4) เพื่อให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึก และมีความภูมิใจ มีระเบียบวินัย คิดก่อนทำ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพื่ออยู่ร่วมกันกับพลโลกได้อย่างสงบสุข เนื่องจากค่านิยมค่านิยมเป็นตัวกำหนดความประพฤติ และการปฏิบัติของคนทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป จึงอาจจะกล่าวได้ว่า ค่านิยมมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีก็มีส่วนทำให้เกิดค่านิยมใหม่ๆ เช่นกัน พุทธอีกนัยหนึ่งก็คือ ค่านิยมเป็นได้ทั้งเหตุและผลของการของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นพฤติกรรมด้านค่านิยมที่ดีของคนในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 มีโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 25 โรงเรียน ซึ่งทำการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเติมตามศักยภาพ โดยมีพันธกิจในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เพื่อมุ่งสร้างพลเมืองดี ที่ตื่นตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ และทำให้การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนขยายโอกาสคือ การมีเด็กที่กำลังก้าวเข้าสู่วัยรุ่น อายุระหว่าง 12-15 ปี วัยรุ่นคือวัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็ก และเป็นสะพานทอดไปยังวัยผู้ใหญ่ เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงและอ่อนไหวต่อสภาวะของสังคมได้ง่ายที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเน้นในการให้การอบรมนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมอันเหมาะสม และรู้จักเคารพต่อสิทธิหน้าที่ต่างๆ ของสังคม เพื่อที่จะได้มีการเตรียมตนให้รู้จักปรับตัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (เสาวลี กลับริมย์, 2556 : 4)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาออกไปเป็นประชาชนที่มีคุณภาพของท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มีค่านิยมที่ดีและถูกต้อง จึงเป็นส่วนที่สำคัญ และการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมหลัก 12 ประการตามนโยบายของรัฐบาลผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดหาแนวทางในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในค่านิยมที่ดีและมีความเหมาะสม เมื่อผู้เรียนเกิดค่านิยมที่ถูกต้องก็จะโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 25 คน และครู จำนวน 173 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 198 คน

ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้บริหาร จำนวน 4 คน

ระยะที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 25 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ จำนวน 25 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 25 คน และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 จำนวน 37 ข้อ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.98-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน ได้ความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.987 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไป จำนวน 198 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 198 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ระยะที่ 2 เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน มาทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันที่ 11 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการ จากนั้นสรุปได้แนวทาง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ระยะที่ 3 เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการทั้ง 3 ด้าน จำนวน 21 ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 100 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปฏิบัติแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยใช้ค่าร้อยละ

ระยะที่ 2 วิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 วิเคราะห์แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 มีดังนี้

1. จากการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 มี 3 ด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ภาพรวมทั้ง

ที่	รายการ	สภาพการปฏิบัติ			ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1	การจัดการเรียนการสอน	4.32	0.96	มาก	1
2	การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.02	0.96	มาก	2
3	การจัดแหล่งเรียนรู้	3.93	1.01	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.09	0.98	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยของสภาพการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.02$) และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.93$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

ที่	รายการ	ระดับปัญหา		แปลผล
		ไม่เป็นปัญหา (ร้อยละ)	เป็นปัญหา (ร้อยละ)	
1	การจัดการเรียนการสอน	35.37	64.63	เป็นปัญหามาก
2	การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	37.61	62.39	เป็นปัญหามาก
3	การจัดแหล่งเรียนรู้	40.12	59.88	เป็นปัญหามาก
รวมเฉลี่ย		37.70	62.30	

*ร้อยละ 51-75 = เป็นปัญหามาก (บุญชัย ภาละกาล, 2557: 4)

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมเป็นปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 62.30 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับตามร้อยละของระดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 64.63 รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ร้อยละ 62.39 และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 59.88 ตามลำดับ

2. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาและการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสรุปได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน มี 6 แนวทาง ได้แก่

1.1 โรงเรียนวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและค่านิยมหลัก 12 ประการโดยสอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการในหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นำจุดเน้น/นโยบายการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนโดยบูรณาการผ่านรายวิชาต่างๆ

1.3 ผู้บริหารกำหนดให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยสอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.4 ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีทักษะ เทคนิค และกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของค่านิยมหลัก 12 ประการ

1.5 ครูกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.6 ผู้บริหารจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 7 แนวทาง ได้แก่
  - 2.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายและแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ
  - 2.2 ผู้บริหารมอบหมายให้ครูที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนำค่านิยมหลัก 12 ประการสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 2.3 ครูนำค่านิยมหลัก 12 ประการสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 2.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมสนองตามนโยบายของรัฐบาลที่สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการในวันสำคัญต่างๆ
  - 2.5 โรงเรียนมีตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ
  - 2.6 ครูมีวิธีการวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
  - 2.7 โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ได้รับการซ่อมเสริมตามจุดประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ มี 7 แนวทาง ได้แก่
  - 3.1 โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ เรื่องค่านิยมหลัก 12 ประการ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เช่น การจัดป้ายนิเทศ มุมประสบการณ์ กิจกรรมเสียงตามสาย เป็นต้น
  - 3.2 ห้องสมุดโรงเรียน จัดให้มีหนังสือ เอกสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ให้ความรู้ เรื่องค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
  - 3.3 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงถึงการเป็นผู้มีค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างเด่นชัด
  - 3.4 ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงถึงการเป็นผู้มีค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างเด่นชัด
  - 3.5 โรงเรียนมีการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามค่านิยมหลัก 12 ประการ
  - 3.6 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา และหน่วยงานอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำแหล่งเรียนรู้ เรื่องค่านิยม 12 ประการ ทั้งในและนอกโรงเรียน
  - 3.7 โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ อย่างสม่ำเสมอ
3. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม	ลำดับที่
1	การจัดการเรียนการสอน	4.89	0.10	มากที่สุด	3
2	การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.90	0.06	มากที่สุด	2
3	การจัดแหล่งเรียนรู้	4.91	0.09	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		4.90	0.08	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยของสภาพการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.91$) รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.90$) และด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.89$) ตามลำดับ

สรุป อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ซึ่งสอดคล้องกับ สุทิน ศรีโมรา (2548 : 121) และอำไพ คำรอด (2549 : 107) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ อำนาจ โคนะโล (2559 : 106) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะต้องมีการดำเนินงานสนองตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องค่านิยมหลัก 12 ประการ ทุกโรงเรียนจึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุทิน ศรีโมรา (2548 : 121) และอำไพ คำรอด (2549 : 107) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียนยังไม่มีแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างเหมาะสม

3. การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 มี 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สาวิตรี จันทรดิษฐ์ (2558 : 95-96) ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตนตามค่านิยมด้านใฝ่รู้ใฝ่เรียน การเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย และความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านกระสัง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยการสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาระดับพฤติกรรม การปฏิบัติตนตามค่านิยมด้านใฝ่รู้ใฝ่เรียน การเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยและความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจของนักเรียนโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และยังสอดคล้องกับ ศิริวรรณ กันศิริ (2559 : 97-98) ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรตั้งวัตถุประสงค์การประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยการอิงคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยม 12 ประการ กำหนดให้ในทุกรายวิชาได้กำหนดตัวชี้วัด และวิธีการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่ชัดเจน
2. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 7 แนวทาง เป็นการจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ แนะแนว กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องมีการวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ จักรพงษ์ ตั้งจิตนฤมาณ (2553 : 96) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตลาดไพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 และสอดคล้องกับ พัฒนา สาทร (2552 : 73) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 5 กิจกรรม มีค่าเฉลี่ยมากกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการทุกๆ กิจกรรม รายข้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ มี 7 แนวทาง มีการดำเนินการวางแผนการจัดแหล่งเรียนรู้ในด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีการวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง และคณะ (2552 : 121-128) ได้ทำการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และการสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืน สำหรับเยาวชนจังหวัดมหาสารคาม และนันทพร เชื้อคำ และคณะ (2555 : 96) ได้ทำการวิจัยบทบาทของผู้ปกครอง ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำในด้านค่านิยมหลัก 12 ประการ เป็นตัวแบบที่ดีและสามารถใช้แนวทางต่างๆ ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติงานในโรงเรียนได้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนตลอดจนผู้ปกครองมีความตระหนักรู้ เข้าใจและเห็นความสำคัญในการพัฒนาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ สถานศึกษาต้องระบุงิจกรรมแต่ละค่านิยมที่จะขับเคลื่อนให้ชัดเจน กำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมกันให้ทุกคนรับรู้ เข้าใจ ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และให้มีการกำกับติดตาม ประเมินผลสรุปผล และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จัดการเรียนรู้ต้องตระหนักในเรื่อง การมีค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ควรน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียน การสอนในสถานศึกษา จัดกิจกรรมตามรอยเบื้องยุคลบาทให้นักศึกษาตระหนักในคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความรัก ความสามัคคีและสันติวิธี ปลูกจิตใต้สำนึกถึงการเป็นคนดี เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดจิตสำนึกถึงการเป็นคนดี และเกิดจิตสำนึกด้านคุณค่าของตัวเอง การเป็นแบบอย่างที่ดี การสอนแลปลูกฝังโดยผ่าน กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติโดยผ่านประเพณีที่ท้องถิ่นลงมือปฏิบัติจริง ต้องเริ่มกิจกรรมที่อยู่ใกล้ตัวของนักเรียน ก่อนแล้วจึงขยายไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวออกไป การกระทำจากสิ่งใกล้ตัวจะทำให้เห็นปัญหาได้ชัดเจน และหาวิธี

ที่จะช่วยเหลือได้ง่าย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเป็นตัวอย่งที่ดีของบุคคลใกล้ชิด เช่น ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และยังพบว่าการสร้างแบบอย่งที่ดีในการมีค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เป็นตัวอย่ง เป็นแบบอย่ง ให้กับนักเรียนแล้วนักเรียนอย่งที่จะเป็นคนดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ระดับโรงเรียน

1. โรงเรียนที่นำแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการไปใช้ควรนำผลของการบริหารตามแนวทางมาวัดและประเมินการใช้แนวทาง เพื่อเป็นการพัฒนา และปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
2. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น ๆ สามารถนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการไปใช้เพื่อจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มีค่านิยมที่ดีและถูกต้องจึงเป็นส่วนที่สำคัญ และการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมหลัก 12 ประการตามนโยบายของรัฐบาล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องจัดหาแนวทางในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีเกิดค่านิยมที่เหมาะสม เมื่อผู้เรียนเกิดค่านิยมที่ถูกต้องก็จะโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการไปส่งเสริมให้โรงเรียนในเขตพื้นที่ทุกโรงเรียนนำไปปรับใช้ในโรงเรียนของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการจัดทำแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเท่านั้น จึงควรมีการนำไปศึกษาหรือทดลองใช้กับโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยได้เติบโตมาเป็นคนที่มีค่านิยมหลัก 12 ประการ

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ ตั้งจิตนฤมาณ. (2553). *แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตลาดไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์.
- นันทพร เชื้อคำ และคณะ. (2555). *บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิศต์.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปทุมธานี.
- บุญชัย ภาละกาล. (2557). *การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ในกระบวนการดำเนินงานอนามัยชุมชน บทเรียนในการนำทฤษฎีสู่การฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในชุมชน. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 24, 4.*
- พัฒนา สาธ. (2552). *การพัฒนาคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัยกาญจนภิเษกเชียงราย.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง และคณะ. (2552). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับเยาวชน จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 3(3), 121-128.*
- ศิริวรรณ กันศิริ. (2559). *การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร.*
- ศุภณัฎฐ์ ไร่ระวังทางวัฒนธรรม. (2553). *ทศวรรษการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศุภณัฎฐ์ไร่ระวังทางวัฒนธรรม.*
- สาวิตรี จันทร์ดิษฐ์. (2558). *การพัฒนาค่านิยมด้านการใฝ่เรียนรู้และเข้าใจประชาธิปไตย และความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านกระสัง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2557.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุทิน ศรีโมรา. (2548). *ศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ลพบุรี.
- อำนวยการ โคนะโล. (2559). *สภาพการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์.
- อำไพ คำรอด. (2549). *การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ลพบุรี.*